

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Савлюк Світлани Петрівни “Профілактика та корекція порушень просторової організації тіла дітей 6–10 років з депривацією сенсорних систем у процесі фізичного виховання”, представлену на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення

Актуальність обраної теми дисертації. Докторська дисертація Савлюк Світлани Петрівни “Профілактика та корекція порушень просторової організації тіла дітей 6–10 років з депривацією сенсорних систем у процесі фізичного виховання” безперечно, є актуальним науковим дослідженням у вдосконаленні теорії і практики фізичного виховання дітей з депривацією сенсорних систем. Актуальність цього дослідження чітко обґрунтована автором і підтверджується реаліями сьогодення.

Формування просторової організації тіла відбувається під впливом і біологічної, і соціальної програм розвитку, а її порушення створюють в організмі людини передумови для виникнення низки захворювань, передусім хребта (О. М. Бондар, 2009–2017; Т. А. Гутерман, 2005 й ін.). Чимало фахівців засвідчують, що діти з ДСС мають дефекти опорно-рухового апарату (порушення постави, плоскостопість), що зумовлює важливість профілактики та корекції в них його функціональних порушень (А. І. Альошина, 2017; А. А. Дяченко, 2010; Г. І. Сторожик, 2015; О. А. Юрченко, 2013; З. Х. Ахмад Насраллах, 2008 та ін.).

Дослідження виконано згідно з темою 3.7 «Удосконалення біомеханічних технологій у фізичному вихованні, спорті та реабілітації з урахуванням індивідуальних особливостей моторики людини» (номер державної реєстрації 0112U001860) «Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури й спорту на 2011–2015 рр.» Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту. Упродовж 2016–2017 рр. дослідження відповідало темам 3.13 «Теоретико-методичні основи здоров'яформуючих технологій у процесі фізичного виховання різних груп населення» (номер державної реєстрації 0116U001615) та 3.23 «Здоров'яформуючі технології дітей та молоді у процесі адаптивного фізичного виховання» (номер державної реєстрації 0116U001620) плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного

виховання і спорту України.

Роль автора, як співвиконавця, полягала в розробленні концепції профілактики та корекції порушень просторової організації тіла молодших школярів із депривацією сенсорних систем у процесі фізичного виховання в умовах спеціальної школи-інтернату.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях. Достовірність отриманих результатів підтверджується достатньою кількістю обстежених (486 дітей), обраною методикою організації констатувальної та перетворювальної частин експерименту. Отримані дисертантом наукові положення та висновки підтверджені шляхом математичної обробки та статистичного аналізу, що забезпечує їх обґрунтованість і достовірність.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що уперше обґрунтовано й експериментально перевірено концепцію профілактики та корекції порушень просторової організації тіла дітей 6–10 років із депривацією сенсорних систем у процесі фізичного виховання, розроблену з урахуванням передумов виконання профілактично-корекційної діяльності у спеціальних школах-інтернатах (соціально-педагогічні, особистісні та біологічні), а також концептуальних підходів (комплексний, особистісно-орієнтований, індивідуальний, технологічний, мультидисциплінарний і системний), які слугують підґрунтям мети, завдань, принципів (соціальні, загальнометодичні та спеціально-методичні) й зумовили визначення організаційних і методичних умов реалізації концепції; обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено технологію профілактики та корекції порушень просторової організації тіла дітей 6–10 років із депривацією зору й депривацією слуху, яка охоплює системний, гуманістичний, діяльнісний підходи, мету, завдання, прийоми та педагогічні умови реалізації змісту технології, сформованої із взаємозалежних блоків – проєктивного, діагностувально-змістового, процесуального, профілактично-корекційного й контрольного. Основним складником технології обрано комплексне діагностування просторової організації тіла та компонентів фізичного стану дітей 6–10 років із депривацією слуху й депривацією зору, що

передбачало використання шкали оцінювання біогеометричного профілю постави дітей 6–10 років із депривацією сенсорних систем, диференційованих програм профілактики та корекції порушень просторової організації тіла дітей 9–10 років із депривацією зору й депривацією слуху із різними типами постави, у яких узято до уваги результати факторної структури просторової організації тіла з урахуванням показників фізичного стану дітей із депривацією сенсорних систем, а також контролю за результатами її застосування; уперше визначено факторну структуру просторової організації тіла з урахуванням показників фізичного стану дітей 6–10 років із депривацією зору та депривацією слуху з різними типами постави; уперше встановлено рівень гармонійності фізичного розвитку, соматотипи дітей 6–10 років із депривацією зору та депривацією слуху з урахуванням особливостей просторової організації тіла дітей; доповнено наукові дані щодо параметрів кількісних показників біогеометричного профілю постави дітей, дані щодо особливостей їх фізичного розвитку та методології профілактики та корекції порушень просторової організації тіла дітей молодшого шкільного віку із депривацією сенсорних систем у процесі фізичного виховання в умовах спеціальної школи-інтернату, набули подальшого розвитку знання з профілактики та корекції порушень просторової організації тіла молодших школярів із депривацією слуху й депривацією зору у процесі фізичного виховання; диференційовані засоби фізичного виховання з профілактики та корекції порушень просторової організації тіла дітей молодшого шкільного віку із депривацією зору й депривацією слуху; відомості про пріоритети мотивів і інтересів дітей 10 років із депривацією сенсорних систем під час фізичного виховання у спеціальній школі-інтернаті.

Практичне значення роботи полягає в розробленні й упровадженні технології профілактики та корекції порушень просторової організації тіла молодших школярів із депривацією слуху й депривацією зору у процесі фізичного виховання із використанням фізичних вправ різної спрямованості в системі роботи спеціальних шкіл-інтернатів, що сприятиме покращенню стану просторової організації тіла, фізичного стану та гармонійності фізичного розвитку, зміцненню здоров'я дітей із депривацією сенсорних систем і їхній

успішній соціальній адаптації й інтеграції у спільноті здорових однолітків.

Сформульовані в дослідженні висновки та рекомендації, а також окремі його результати висвітлено на конференціях і науково-методичних семінарах. Матеріали дисертації знайдуть застосування у практиці фізичного виховання, у навчально-виховному процесі спеціальних шкіл-інтернатів – на уроках фізичної культури, лікувальної фізичної культури та на позаурочних заняттях.

Основні положення та результати дослідження апробовано в роботі Острозької спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату I–III ступенів, Калуської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату I–III ступенів, Клеванської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату I–III ступенів і Кам'янець-Подільської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату I–III ступенів.

Матеріали дисертаційної праці впроваджено в навчальний процес Національного університету фізичного виховання та спорту України – під час викладання навчальної дисципліни «Диференційна біомеханіка» (2016, 2017), Львівського державного університету фізичної культури – у ході викладання навчальної дисципліни «Адаптивне фізичне виховання» (2017), Харківської державної академії фізичної культури – у процесі викладання навчальної дисципліни «Адаптивне виховання дітей шкільного віку» (2016, 2017), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича – під час викладання навчальної дисципліни «Адаптивне фізичне виховання» (2015–2017), Рівненського державного гуманітарного університету – у ході викладання навчальних дисциплін «Адаптивне фізичне виховання», «Основи фізичної реабілітації» (2015–2017), Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука – у процесі викладання навчальної дисципліни «Теорія і методика адаптивної фізичної культури» (2015–2017), Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника – у ході викладання навчальної дисципліни «Адаптивне фізичне виховання» (2017), Чорноморського національного університету імені Петра Могили – у процесі викладання навчальних дисциплін «Основи фізичної реабілітації», «Фізична реабілітація осіб з обмеженими можливостями», «Фізична реабілітація при порушеннях опорно-рухового апарату» (2016–2017),

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка – під час викладання навчальних дисциплін «Адаптивна фізична культура», «Клінічний реабілітаційний менеджмент при різних захворюваннях», «Основи догляду за хворими інвалідами», «Фізична реабілітація осіб з обмеженими можливостями», «Фізична терапія в офтальмології» (2016–2017), Сумського державного університету – у ході викладання навчальної дисципліни «Адаптивне фізичне виховання» (2016, 2017), під час фахової підготовки студентів з адаптивного фізичного виховання і спорту. Упровадження підтверджено відповідними актами.

Оцінка змісту дисертації, її завершення в цілому та ідентичності змісту автореферату й основних положень дисертації. Аналіз дисертаційної роботи засвідчує, що дисертант застосував оригінальний принцип структуризації матеріалу, який дозволив охопити всі сторони проведених досліджень, результати яких логічно викладені на 537 сторінках тексту, містить 164 таблиці та 23 рисунки. У роботі використано 497 літературних джерел та інформаційних ресурсів.

Результати дисертаційної роботи мають об'єктивний характер, спираються на достатню кількість дослідницького матеріалу, отриманого завдяки використанню комплексу інформативних методів, що відповідають поставленій меті та завданням дисертації. Отримані показники обчислені з використанням методів математичної статистики. Позитивної оцінки заслуговує оформлення результатів дослідження, варто відзначити логіку викладу та послідовність виконання наукового пошуку.

Висновки впливають зі змісту дисертаційної роботи, їх об'єктивність і новизна не викликають сумніву.

Загальна характеристика роботи. Дисертація складається вступу, семи розділів, висновків і списку використаних джерел. Додатки (416 сторінок) подано окремою книгою. Дисертаційна робота проілюстрована таблицями, що забезпечує чіткість викладу матеріалу дослідження, зручність здійснення порівняльного аналізу експериментальних даних, виокремлення основних показників і узагальнення результатів дослідження.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження,

сформульовано мету, завдання, визначено об'єкт, предмет, розкрито наукову новизну та практичну значущість одержаних результатів, методологію та методи дослідження, а також визначено особистий внесок здобувача у спільно опублікованих наукових працях, подано інформацію про апробацію і впровадження результатів дослідження, визначено кількість публікацій автора за темою дисертації.

У першому розділі **«Профілактика та корекція порушень просторової організації тіла у дітей молодшого шкільного віку з депривацією сенсорних систем у процесі фізичного виховання як наукова проблема»** проаналізовано літературні та документальні джерела із досліджуваної проблеми. Шляхом аналізу даних науково-методичної літератури узагальнено теорію проблеми виховання та життєдіяльності дітей молодшого шкільного віку з депривацією сенсорних систем у сучасних умовах; висвітлено стан рухової сфери дітей 6–10 років із депривацією слуху та депривацією зору в умовах спеціальної школи-інтернату; розкрито організаційно-методичні умови та підходи до організації процесу фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку з депривацією зору й депривацією слуху.

Узагальнено дані фахових літературних джерел із проблеми формування просторової організації тіла дітей 6–10 років із депривацією сенсорних систем у процесі фізичного виховання. Систематизовано й осмислено широкий спектр засобів і методів профілактики та корекції порушень просторової організації тіла дітей із депривацією сенсорних систем. Опрацьовано інноваційні технології, методики та програми фізичного виховання із профілактики й корекції порушень просторової організації тіла молодших школярів із депривацією зору та депривацією слуху.

У другому розділі **«Методи й організація дослідження»** обґрунтовано систему взаємодоповнювальних, дібраних адекватно до об'єкта, предмета, мети та завдань методів дослідження; описано організацію дослідження і контингент обстежуваних дітей. Для вирішення поставлених завдань дослідження було використано: теоретичні, емпіричні, соціологічні, педагогічні, медико-біологічні та статистичні методи. Дослідження проводилося у п'ять етапів впродовж 2013–2017 рр.

У третьому розділі «**Особливості просторової організації тіла, показників фізичного стану дітей 6–10 років із депривацією слуху**» представлено результати констатувального експерименту: дослідження стану просторової організації тіла дітей, особливості фізичного розвитку, функціонального стану, рівня соматичного здоров'я та фізичної підготовленості дітей 6–10 років із депривацією слуху та з різними типами постави.

На основі аналізу даних викопіювання з медичних карт у стані здоров'я дітей 6–10 років із депривацією слуху визначено основне захворювання, вторинні відхилення та супутні захворювання.

Установлено, що діти 6–10 років із депривацією слуху відстають від своїх майже здорових однолітків за показниками фізичного розвитку (довжини і маси тіла, індексу маси тіла, життєвого індексу, індексу Кетле, індексу Ерісмана та обвідними розмірами тіла ($p < 0,05$)). Результати отриманих досліджень унаочнюють взаємозв'язок функціональних порушень постави та показників фізичного розвитку дітей молодшого шкільного віку з депривацією слуху.

Визначено рівень гармонійності фізичного розвитку дітей 6–10 років із депривацією слуху та з нормальною поставою за центильною оцінкою фізичного розвитку.

Шляхом аналізу показників фізичного розвитку дітей 6–10 років із депривацією слуху та з різними типами постави виявлено, що порушення постави впливає на показники фізичного розвитку (підтверджено результатами непараметричного дисперсійного аналізу Краскела-Уолліса на рівні значущості $p < 0,05$). Унаслідок аналізу показників масо-ростового індексу ІМТ спостережено, що 63,3 % дітей із депривацією слуху мають дуже низький рівень фізичного розвитку – 3-й ступінь хронічної енергетичної недостатності, 28,05 % дітей із депривацією слуху – 2-й ступінь хронічної енергетичної недостатності та лише 2,8 % дівчаток 10 років із нормальною поставою – нормальний діапазон ІМТ. Стало очевидним, що показники фізичного розвитку дітей 6–10 років із депривацією слуху та з порушеннями постави значно гірші за показники їхніх однолітків із депривацією слуху та з нормальною поставою (підтверджено результатами непараметричного дисперсійного аналізу Краскела-Уолліса на рівні значущості $p < 0,05$).

Найбільш інформативними щодо особливостей просторової організації тіла є показники біогеометричного профілю постави. За результатами візуального скринінгу постави дітей 6–10 років із депривацією слуху та їхніх майже здорових ровесників з'ясовано, що діти молодшого шкільного віку з депривацією слуху статистично достовірно поступаються ($p < 0,05$) своїм здоровим одноліткам за показниками біогеометричного профілю постави.

За результатами оцінювання біогеометричного профілю постави встановлено, що 63,3 % дітей із депривацією слуху та з нормальною поставою мають середній рівень стану біогеометричного профілю постави, а 40,0 % дітей із депривацією слуху та з різними типами порушень постави потрапляють до зони ризику виникнення функціональних порушень опорно-рухового апарату, що вимагає подальшого постійного контролю стану біогеометричного профілю постави, а також застосування методів профілактики її порушень.

За результатами педагогічного тестування, у дітей із депривацією слуху та з порушеннями постави рівень фізичної підготовленості нижчий, аніж у дітей із депривацією слуху та з нормальною поставою. Особливо статистично достовірне відставання наявне щодо розвитку силових якостей і координаційних здібностей (вертикальна стійкість тіла) ($p < 0,001$). Під час дослідження доведено вплив порушення постави на показники фізичних якостей дітей із депривацією слуху, що підтверджено результатами непараметричного дисперсійного аналізу Краскела-Уолліса на рівні значущості $p < 0,05$. Отримані результати дослідження використано як підґрунтя розроблення концепції профілактики та корекції порушень просторової організації дітей молодшого шкільного віку з депривацією сенсорних систем.

У четвертому розділі **«Характеристика просторової організації тіла, показників фізичного стану дітей 6–10 років із депривацією зору»** представлено результати власних практичних досліджень щодо вирішення третього завдання дослідження. Встановлено, що серед супутніх захворювань найбільша частка припадає на порушення опорно-рухового апарату – 81,4 % (порушення постави, плоскостопість).

Унаслідок проведених досліджень за показниками фізичного розвитку встановлено, що молодші школярі з депривацією зору поступаються в цьому

своїм майже здоровим одноліткам ($p < 0,05$), а відтак – розкрито взаємозв'язок функціональних порушень постави та показників просторової організації тіла й фізичного стану дітей молодшого шкільного віку: за всіма показниками діти з депривацією зору та з нормальною поставою виявляли кращі результати, аніж діти з депривацією зору та з порушеннями постави (сколіотичною поставою, сутулістю, круглою шиєю, кругловігнутою, плосковігнутою та плоскою шиєю) ($p < 0,05$).

У ході аналізу показників фізичного розвитку дітей молодшого шкільного віку з депривацією зору з різними типами постави доведено, що порушення постави негативно позначається на показниках їхнього фізичного розвитку - діти молодшого шкільного віку із депривацією зору статистично достовірно поступаються ($p < 0,05$) своїм майже здоровим одноліткам за показниками біогеометричного профілю постави.

Унаслідок обстеження функціонального стану дітей 6–10 років із депривацією зору та з різними типами постави визначено що порушення постави не впливає на показники довжини тіла (окрім хлопчиків 6 і дівчаток 8 років ($p < 0,05$), маси тіла, ІМТ (окрім дівчаток 10 років ($p < 0,05$), що підтверджено результатами непараметричного дисперсійного аналізу Краскела-Уолліса на рівні значущості $p > 0,05$.

Проведення констатувального експерименту дало змогу встановити рівень соматичного здоров'я дітей із депривацією зору: 80,0 % обстежуваних дітей із різними типами постави за експрес-оцінкою соматичного здоров'я мають низький рівень здоров'я; 20,0 % – середній.

Результати досліджень засвідчують, що діти 6–10 років із депривацією зору та з різними типами постави за показниками розвитку фізичних якостей відстають не тільки від своїх майже здорових однолітків, а й від дітей із депривацією зору та з нормальною поставою ($p < 0,05$). Особливо статистично достовірне відставання простежено щодо розвитку силових якостей ($p < 0,01$) і координаційних здібностей (вертикальна стійкість тіла) ($p < 0,001$).

Загалом результати констатувального експерименту відображають регресивні зміни показників просторової організації тіла та фізичного стану дітей із депривацією сенсорних систем, що дає підставу стверджувати про недостатньо

ефективну організацію процесу фізичного виховання в спеціальних навчальних закладах, а також про відсутність заходів профілактики та корекції порушень просторової організації тіла, а відтак – підтверджує потребу його оптимізації за допомогою впровадження сучасних, інноваційних профілактично-корекційних технологій фізичного виховання.

Отримані в ході констатувального етапу дослідження дані щодо особливостей просторової організації тіла, показників фізичного стану виступили об'єктивними передумовами розроблення концепції профілактики та корекції порушень просторової організації тіла дітей 6–10 років із депривацією сенсорних систем.

У п'ятому розділі **«Концепція профілактики та корекції порушень просторової організації тіла дітей молодшого шкільного віку з депривацією сенсорних систем у процесі фізичного виховання»** на підставі даних констатувального експерименту й аналізу передумов профілактично-корекційних заходів представлено основні положення концепції профілактики та корекції порушень просторової організації тіла дітей молодшого шкільного віку із депривацією сенсорних систем у процесі фізичного виховання. Концепцію розроблено з урахуванням низки передумов: соціально-педагогічних, особистісних та біологічних. Найбільш інформативні показники просторової організації тіла та фізичного стану дітей 6–10 років із депривацією зору та депривацією слуху отримано на основі факторного аналізу. Виявлена в ході дослідження майже ідентичність генеральних факторів у дітей із депривацією зору та депривацією слуху уможлиблює застосування аналогічних засобів профілактики та корекції порушень просторової організації тіла дітей із депривацією зору й депривацією слуху та з різними типами постави. Такі фактори постали підґрунтям диференційованих програм профілактики й корекції порушень просторової організації тіла дітей 9–10 років із депривацією зору та депривацією слуху.

До фундаментальних складників блок-схеми концепції профілактики й корекції порушень просторової організації тіла дітей 6–10 років із депривацією сенсорних систем автор відносить: передумови та концептуальні підходи до розроблення концепції, концептуальні основи, технологію профілактики та

корекції порушень просторової організації тіла дітей 6–10 років із депривацією зору й депривацією слуху, комплексне діагностування просторової організації тіла та показників фізичного стану дітей і дві диференційовані програми профілактики та корекції порушень просторової організації тіла дітей 9–10 років із депривацією зору та депривацією слуху, етапи, умови реалізації, контроль і критерії ефективності.

Стратегія дослідження, орієнтована на гармонійний розвиток особистості дитини з депривацією сенсорних систем, передбачала спроектованість засобів і методів фізичної культури на вирішення комплексу із чотирьох груп завдань, а саме – оздоровчих, освітніх, корекційних і виховних.

Концепцію профілактики та корекції порушень просторової організації тіла дітей 6–10 років із депривацією сенсорних систем у процесі фізичного виховання спеціальної школи-інтернату представлено як взаємопов'язаний комплекс передумов, підходів, принципів, умов організації рухової діяльності та формування її змісту. Специфіка концепції – з огляду на особливості дітей із депривацією сенсорних систем – полягала у врахуванні основного діагнозу, супутніх захворювань, вторинних відхилень у стані здоров'я, вікових мотивів, інтересів, особливостей просторової організації тіла та фізичного стану дітей із депривацією зору й депривацією слуху. Підвалинами розроблення концепції обрано такі концептуальні підходи: комплексний, особистісно-орієнтований, індивідуальний, технологічний, мультидисциплінарний і системний.

На основі вивчення науково-методичної літератури та її аналізу окреслено й адаптовано до процесу профілактики та корекції порушень просторової організації тіла дітей 6–10 років із депривацією сенсорних систем соціальні, загальнопедагогічні, загальнометодичні та спеціально-методичні принципи адаптивного фізичного виховання. Означені принципи було застосовано в тісному взаємозв'язку як цілісну єдність і систему.

Для втілення теоретичних положень концепції обґрунтовано та реалізовано технологію профілактики й корекції порушень просторової організації тіла дітей молодшого шкільного віку із депривацією зору та депривацією слуху. Технологію розроблено в руслі системного, гуманістичного й діяльнісного підходів. Структура технології профілактики та корекції порушень просторової

організації тіла дітей із депривацією сенсорних систем охоплює п'ять взаємозалежних блоків: проєктивного, діагностувально-змістового, процесуального, профілактично-корекційного та контрольного.

У структурі технології профілактики та корекції порушень просторової організації тіла дітей із депривацією сенсорних систем збережено цілісну й струнку, взаємозалежну за змістом послідовність використання засобів, методів і методичних прийомів, а також форм організації діяльності молодших школярів із депривацією зору та депривацією слуху під час проведення різних занять. Підвалинами теоретичного обґрунтування технології профілактики та корекції порушень просторової організації тіла дітей із депривацією сенсорних систем у процесі рухової діяльності обрано основні підходи, загальну мету, завдання, умови й принципи адаптивного фізичного виховання.

Неодмінним складником технології профілактики та корекції порушень просторової організації тіла дітей 9–10 років із депривацією сенсорних систем є комплексне діагностування показників просторової організації тіла та фізичного стану, яке складається із шести блоків контрольних тестів та дослідження необхідних характеристик.

Профілактично-корекційний блок технології охоплював два модулі: профілактичний та корекційний. У кожному модулі застосовувались традиційні, нетрадиційні та інноваційні засоби фізичного виховання. Вибір методичних прийомів передбачав індивідуальний підхід.

Ефективність і результативність технології профілактики та корекції порушень просторової організації тіла дітей 6–10 років із депривацією сенсорних систем забезпечувало запровадження ігрового методу як найбільш значущого для соціальної адаптації та інтеграції. У ході дослідження було дібрано та класифіковано приблизно 200 рухливих ігор для дітей молодшого шкільного віку з врахуванням особливостей дітей із вадами зору та вадами слуху.

На основі результатів факторного аналізу показників просторової організації тіла й фізичного стану автором розроблено дві диференційовані програми профілактики та корекції порушень просторової організації тіла для цих дітей. Критеріями оцінювання ефективності технології профілактики та

корекції порушень просторової організації тіла дітей 9–10 років із депривацією зору й депривацією слуху слугували: покращення просторової організації тіла дітей, стану їх соматичного здоров'я та підвищення рівня фізичних якостей.

У шостому розділі «Експериментальна перевірка ефективності технології профілактики та корекції порушень просторової організації тіла, компонентів фізичного стану дітей 9–10 років із депривацією зору та депривацією слуху» викладено результати використання технології реалізації визначеного концепцією змісту рухової діяльності. Запропоновану технологію успішно апробовано під час перетворювального експерименту.

Ефективність розробленої технології у ході послідовного порівняльного експерименту підтверджено кількісним (на рівні $p < 0,05$ та $p < 0,01$) покращенням досліджуваних показників просторової організації тіла та фізичного стану дітей молодшого шкільного віку із депривацією сенсорних систем. Наприкінці експерименту за показниками біогеометричного профілю постави у дітей 9 років із депривацією слуху та зі сколіотичною поставою чи сутулою спиною та у дітей 10 років із депривацією зору та зі сколіотичною поставою чи круглою спиною спостережено позитивні зміни ($p < 0,05$), що, на наш погляд, пов'язано зі сприятливим впливом збільшення обсягу рухової діяльності внаслідок упровадження диференційованих програм профілактики й корекції порушень просторової організації тіла дітей із депривацією слуху та депривацією зору

За показниками рівня соматичного здоров'я обстежувані діти продемонстрували позитивну динаміку: хлопчики 10 років із депривацією зору виявили підвищення рівня здоров'я із нижчого за середній до середнього; дівчатка 9 років із депривацією слуху – із нижчого за середній до вищого за середній; хлопчики 9 років із депривацією слуху та дівчатка 10 років із депривацією зору залишилися на середньому рівні соматичного здоров'я.

Встановлено, що за показниками фізичних якостей у дітей 9 років із депривацією слуху та зі сколіотичною поставою чи сутулою спиною відбулися позитивні зміни показників гнучкості (на рівні значущості $p < 0,05$) та вертикальної стійкості тіла (на рівні значущості $p < 0,01$); у дітей 10 років із депривацією зору та зі сколіотичною поставою чи круглою спиною

окреслилися позитивні зміни показників гнучкості (на рівні значущості $p < 0,05$) та вертикальної стійкості тіла (на рівні значущості $p < 0,01$).

Доведено, що застосування розробленої в дослідженні технології профілактики та корекції порушень просторової організації тіла дітей 9 років із депривацією слуху та 10 років із депривацією зору уможливило значне покращення впродовж періоду перетворювального експерименту рівня фізичної підготовленості дітей із депривацією сенсорних систем.

Унаслідок узагальнення отриманих даних розкрито ефективність реалізації та виразну спрямованість розробленої концепції; доведено важливість і високу ефективність використання впровадженої технології щодо покращення показників просторової організації тіла та фізичного стану дітей 9–10 років із депривацією сенсорних систем.

Отже, обґрунтована дисертантом технологія забезпечує підвищення рівня оздоровчо-рекреаційної рухової активності особи й на цій основі покращення її фізичного та психічного стану й залучення до здорового способу життя.

У сьомому розділі “**Аналіз та узагальнення результатів дослідження**” автором на основі власних результатів і даних літератури підводяться підсумки роботи, розгорнута дискусія. На підставі ретельно виконаного огляду літератури дано пояснення змін аналізованих параметрів, логічно науково обґрунтовано індивідуальне бачення тих суперечливих питань, які стосуються досліджуваної проблеми. Охарактеризовано повноту вирішення завдань дослідження. У ході виконання дисертаційної роботи отримано три групи результатів: такі, що підтверджують і доповнюють наявні досі розробки, а також абсолютно нові дані у аспекті наукової проблеми, що вивчалася.

Автореферат відповідає тексту дисертації. Апробація результатів роботи проведена достатньо широко. Основні результати дисертаційної роботи було оприлюднено на Міжнародній науково-практичній конференції СНУ імені Лесі Українки «Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві» (м. Луцьк, 2015); Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми розвитку вищої школи та економіки в ХХІ столітті», присвяченій 20-літньому ювілею МЕНУ імені Степана Дем'янчука (м. Рівне, 2015); Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура, спорт і

здоров'я нації» (м. Вінниця, 2015–2016); Міжнародній науковій конференції пам'яті А. М. Лапутіна «Актуальні проблеми сучасної біомеханіки фізичного виховання та спорту» (м. Чернігів, 2015). Також на VIII–IX міжнародних наукових конференціях молодих учених «Молодь та олімпійський рух» (м. Київ, 2015–2016); V–VIII міжнародних науково-практичних конференціях «Сучасні проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, здоров'я і професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту» (м. Київ, 2015–2017); III Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми розвитку фізичного виховання, спорту і туризму в сучасному суспільстві» у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ, 2017); регіональній науково-практичній конференції «Фізична культура дітей та молоді на сучасному етапі: досвід і перспективи» (м. Рівне, 2016); звітних науково-практичних конференціях НУФВСУ «Сучасні біомеханічні та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті» кафедри кінезіології (м. Київ, 2015–2016), кафедри біомеханіки та спортивної метрології (м. Київ, 2017); звітних науково-практичних конференціях викладачів, співробітників, аспірантів і студентів РДГУ «Проблеми фізичного виховання у контексті освітньої педагогіки ВНЗ» (м. Рівне, 2014–2017).

За темою дисертації опубліковано 42 наукові праці. Основні положення дисертаційної роботи викладено у монографії «Просторова організація тіла дітей молодшого шкільного віку із депривацією сенсорних систем у процесі фізичного виховання» (2017) та 41 науковій праці за темою дисертації (серед яких 26 одноосібних): 29 праць опубліковано у фахових виданнях України (із них 7 введено до міжнародних наукометричних баз), 6 – у науковому періодичному виданні іншої держави (введеному до міжнародної наукометричної бази), 5 мають апробаційний характер, 2 додатково відображають наукові результати дисертації.

Аналіз змісту цих публікацій, їх порівняння з даними вивчених літературних джерел підтверджують новизну отриманих автором результатів і сформульованих положень, що виносяться на захист. Також вони засвідчують повне відображення в них результатів дослідження.

Зауваження до змісту дисертації та автореферату.

Позитивно оцінюючи результати проведеного дослідження в цілому, хотілось відзначити певні дискусійні питання:

1. У роботі при посиланні на авторів дисертант використовує досить широкий діапазон посилань: вказує прізвище, рік видання та/або порядковий номер у списку літератури. Вважаю, що доцільно було б привести посилання до одного зразка.
2. У переліку умовних скорочень автор використав значну кількість не загальноприйнятих скорочень, що утруднює сприйняття тексту дисертації. Хоча, незрозуміло чому, поряд із аббревіатурою використовується і повна назва цих понять (зокрема навіть в одному реченні: ДЗ, ДС, деривація зору, деривація слуху, тощо).
3. Варто також зауважити, що у другому розділі надто детально описані, зокрема, антропометричні методи дослідження, які здійснюються згідно загальноприйнятих методик.
4. На стр.120, подано табл. 2.6. «Карта експрес-контролю біогеометричного профілю постави дітей 6–10 років» за методикою Хоулі й Френкса, удосконаленою В. Кашубою, Р. Бібик, Н. Носовою та адаптованою вами для дітей із ДЗ і ДС. Уточніть, будь ласка, в чому полягала суть вашої адаптації даної методики?
5. Назва таблиць 4.19-4.24 «Показники обвідності тіла дітей 6–10 років із депривацією зору та їхніх практично здорових ровесників, см» потребує корекції, наприклад «Показники обвідних розмірів тіла дітей 6–10 років із депривацією зору та їхніх практично здорових ровесників, см».
6. У процесі розробки концепції ви використовували різні концептуальні підходи. Поясніть, будь ласка, доцільність використання мультидисциплінарного підходу у вашій концепції
7. У розробленій вами технології ви пропонуєте власну класифікацію рухливих ігор. Уточніть, будь ласка, що покладено в основу запропонованої вами класифікації.
8. У процесі досліджень ви обґрунтували і розробили диференційовані програми профілактики та корекції порушень просторової організації тіла дітей

9-10 років з ДС та ДЗ. Поясніть, будь ласка, в чому особливості цих програм і чие відмінності між ними.

Однак зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку роботи і не знижують наукову і практичну значимість отриманих результатів.

Висновок. На підставі викладеного вважаю, що дисертаційна робота Савлюк Світлани Петрівни “Профілактика та корекція порушень просторової організації тіла дітей 6–10 років з депривацією сенсорних систем у процесі фізичного виховання” є самостійним та завершеним науковим дослідженням, у якому отримані нові науково обгрунтовані результати, відповідає вимогам п. 10 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, що дає підставу для присудження її авторові наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.

Офіційний опонент:

**доктор наук з фізичного виховання
і спорту, професор, завідувач кафедри
спортивно-масової та туристичної роботи
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки**

А. І.Альошина

підпис *Альошина А.І.*
ЗАСВІДЧУЮ
Вчений секретар університету *Савлюк С.П.*
"14" 06 2018р. *Савлюк С.П.*